

נתן יליןמור :

מהצבעה כפויה למדיניות מודעת

הצבעה כפויה

עצם העובדה, שנציג ישראל באו"מ הרים את ידו בחודש אוגוסט בהצבעה בעד הצעה משותפת של מדינות החבר הערבי, היותה חזיון חריף כל-כך, תופעה בלתי-צפויה כל-כך — עד שאיש בארץ לא טרח לנתח את תכנה המדיני של ההצעה לגופה ולעמוד על משמעותה והשפעתה על מאורעות העתיד.

שתיים היו התגובות העיקריות על ההצבעה: האחת — גינוי חריף עד כדי תביעה להחזיר את נציג ישראל באו"מ הביתה, השניה — הצטדקות ותירוץ ההצבעה בעצתם הידידותית של כמה מ"ידידי-ישראל" ובראשם צרפת, שלא לפרוש מציבור כלל האומות.

שתי התגובות גם יחד מבטאות את אפסות המחשבה המדינית של מעצבי דעת-הקהל הישראלית, כביכול, הרא-שונה — ב"אוטומטיות של להיפך", המאמינה, כי כל טוב לערבים רע הוא לישראל ואין צורך בשיקול לגופו. על-כן יש להצביע נגד כל הצעה הבאה בשם מדינה ערבית, ללא הרהור כלל. כל חריגה מכלל זה היא חטא שאין לו כפרה, והנתפס בעבירה, יתן את הדין. השניה — אין אמונתה שונה מן הראשונה, אלא שהיא מוכנה להישמע

לעצת ידידים ולהוכיח התנהגות טובה, כדי לקבל מידידים אלה פרס והבטחה שלא יטשו את מדינת ישראל בצר לה. הצד השווה לשניהם: — הם פטו-רים מחיפוי דרך עצמאית ומהצבת מטרה, שאליה יש להגיע. הם גם פטו-רים מבחינה של המצב והעובדות המתחדשות לבקרים. תנועותיהם הן של רפלקסים בלתי-מודעים על תנועות נושאי-השגאה או נושאי-הידידות. אומ-רים הראשונים "פן", חייבים אנחנו לומר "לא", ואם הידידים אומרים דבר, עלינו לחזור על דברם. התסבוכת שבגיחוך מתחילה כאשר שנואי-הנפש והידידים הטובים מגיעים לפתע לידי הבנה על נוסחה אחת, שהוצעה במקרה על-ידי השנואים, או נותנים לנציג באו"מ יד חפשית להצביע כפי שימצא לנכון. האם לא היה הגיוני יותר להח-ליט על-ידי זריקת מטבע או על-ידי תלישת עלים מפרח הפבונג: כן — לא, כן — לא?

ללא תמיכה, ללא הסתייגות הרמת היד בעד הצעת החבר הערבי זיפתה את נציג ישראל באו"מ במח-אות-כפיים ממושכות מצד נציג ברית-המועצות, שר-החוץ שלה. בעיני בעלי ה"אוטומטיות-של-להיפך" זו הוכחה נוספת למשגה ולחטא שבאותה הצבעה.

מה הוא הטעון הסתייגות? התלכ-
דותו של האיזור על בסיס לאומני-
ייחודי. התעלמות מן העובדה כי בתחו-
מי האיזור הרחב, המשתרע על-פני
קדמת-אסיה וצפון-מזרחה של יבשת-
אפריקה, שוכנות אומות אשר התואר
„ערבי“ אינו יאה להן. אומות אלו רו-
צות ונכונות לתרום לאיחודו של
המרחב, לעצמאותו ולשגשוגו, אולם
נתושה החלטתן לשמור על זהותן הלא-
מית בכל הנוגע למעמדן המדיני, התר-
בותי והכלכלי. הן מוכנות לשותפות
במסגרת רחבה של האיזור על בסיס
של שוויון. אין הן רוצות להיות ספח
או גרור, שאין לו השפעה ודברו אינו
נשמע. החייאתו של החבר הערבי על-
לה, איפוא, להיות למעשה צעד לקראת
פילוגו של המרחב והחרפת הניגודים
בתוכו. במקרה זה תהיה התוצאה:
הפקרתו מחדש להתערבות מעצמות
שמחוזה לו בקביעת ענייניו והגברת
הסכנות הכרוכות בכך למרחב ולעולם
כולו.

ההזדמנות הוחמצה לא בגלל ההפ-
תעה שפתמרון הערבי. הדברים שהיו
טעונים הבהרה לא הובהרו. מפני שרק
למראית-עין מנהלת ממשלת-ישראל
מדיניות. לאמיתו של דבר אין לה
עקרונות ואין לה שיטה. בהעדר אלה
נוצר מצב שיש להשאיר נציג בעמדה
מדינית מובהקת ללא הוראות; ונציג
זה — משניתנה הבחירה בידו — יודע
רק להרים יד כביכול; אך בפיו —
אין הדיבר.

חוק התנועה המסוערת
היש לפרש את ההופעה המלופדת

בעינינו אין במחיאות-כפיים אלה כדי
לפסול הצבעה זו. נדמה שעוד יש
בארצנו רחובות הנושאים את שמו של
מר גרומיקו. הוא זכה לכך כאות הכרת-
טובה על יצגו את עמדת ברית-המוע-
צות בשנות הגורל 1947—1949. אך
אין אנו רואים בתגובת שר-החוץ הסו-
בייטי הכשר מתוך „אוטומיות-של-
בעד“. גם זו לוקה באותם חסרונות,
כמו כל גישה אוטומטית שאין עמה
מחשבה.

ההצבעה ללא-אומר-ודברים של
נציג ישראל באו"מ בעד הצעתו של
החבר הערבי לא נהפכה למעשה מדיני
בעל-חשיבות לא רק מפני שהיא היתה
פעולה רפלקסיבית בלתי-מחושבת.
הוחמצה פה הזדמנות להודיע קבל-
עולם כי ישראל תומכת בראוי לתמיכה
ומסתייגת מן הטעון הסתייגות.

מה הוא הראוי לתמיכה? הכרת
מדינות האזור המסוכסך הזה שאין
צורך בהתערבות של מעצמות גדולות
כדי לפתור את בעיותיו. כל פתרון
יכול לבוא אך ורק מתוך האיזור עצמו.
חילות נחיתה וצבאות מוצנחים של
גורמים זרים אינם דרושים כמשפני
סדר. אם נציגי האיזור מוכנים לשבת
יחד ליד שולחן הדיונים, נשמטת הקר-
קע מתחת רגליהם של תאבי-כיבושים
למיניהם במעטה של רודפי-שלום. לגו-
כח הופעתם המלוכדת של עמי האיזור,
נאלצים הם לענות „אמן“ על כרחם
ואולי אף לשמחתם, שכן ניתנת להם
האפשרות לצאת מן הבויץ ששקעו בו
ומן הסכנה של פריצת הסכרים הדקים,
העלולה להציף את העולם בנהרי-
נחלי-דם.

מנהיגים, הצפים ועולים מנבכיהם, המבטאים את רצונם שלהם, המנסים להירמם מאשפתות.

ועוד נתגלה לעמים כי מפת המר-
 חב שורטטה ליד שולחן הדיונים של
 מעצמות יריבות, ללא אחיזה בכוחות
 הממשיים הפועלים במרחב הזה. כי
 הגבולות שסומנו באו להפריד, כדי
 להקל על השליטה ועל הניצול. על-כן
 מועדות פני העמים לליכוד, להיערכות
 חדשה, שתהיה תואמת את ענייניהם
 החיוניים.

גמאל עבד אל-נאצר הוא יצירה
 של שאיפת העמים הערביים במרחב.
 הוא גיבורם, במידה שהוא מבטא את
 השאיפות היסודיות של התנועה הלא-
 מית הערבית. אין זה חשוב אם יאריך
 ימים או יחלף באחר. לא מה הוא —
 או יורשו — רוצה לעשות הוא הקובע,
 אלא מה הוא אנוס לעשות, וזה ברור
 כחוק: לשמש פה וידיים לתהליך המע-
 בר של עמים נחשלים ונרמסים למעמד
 של אומות עצמאיות המרסקות כבלי
 מסורת של משטר חברתי רקוב, כדי
 להקים תחתיו משטר מתקדם יותר
 מבחינת יחסי הייצור וחלוקת ההכנסה
 הלאומית.

שאיפות אלו משותפות לכל עמי
 המרחב. על-כן אין לצפות ל"גנס",
 שמלך ירדן יתחבב לפתע על העם
 היושב בשכם וברבת-עמון. גם הכומ-
 תות האדומות של גדודי הצנחנים
 הבריטיים לא יצליחו להציל את כסאו.
 לכל היותר יצליחו להציל את חייו
 מזעם עמו ולהטיסו למקום מבטחים
 ושיכחה.

של מדינות החבר הערבי כנסיגה מצד
 נשיא הקהילה הערבית-המאוחדת או
 ככניעה של המשטרים הקיימים בממל-
 כת הירדן ובלבנון?

זו השאלה שפותרי חידות במערב
 ובישראל מנסים למצוא לה תשובה.
 ובעקבות ניסוח השאלה מלקטים הם
 פירווי ידיעות על כל פליטת-פה של
 הנשיא בקאהיר והמלך ברבת-עמון
 ושני הנשיאים בבארות, בירת הלבנון,
 וכל פרשן מנסה לנחש מה יהיה הצעד
 הבא במשחק-השח הגדול במרחב.

עיסוק נאה למי שרואה לפניו
 "כלים" ללא רוח-חיים, אשר רק השח-
 קן יכול להזיזם על-פני הלוח, ככל
 העולה על רוחו. אך לא אלה פני הדב-
 רים. על-פני לוח-הענק של יבשות,
 שהיו רדומות אלפי שנים, נתעוררו
 כוחות אדירים, הנעים מרצונם, לפי
 חוקים קבועים מראש. אין צורך בני-
 חושים, כדי להכיר את כיוון ההתפ-
 פתחות, נשיאים ומלכים אינם השחק-
 גים הראשיים על פני הלוח. גם הם
 מיטלטלים על גבי הגלים הסוערים.
 אלה מהם, אשר קצבם מותאם לקצב
 הגלים, זוכים לרכב על הרכס. מי
 שפיווגו הפוך, ספינתו נטרפת והוא
 יורד תהומה.

במרחב אשר אנו שוכנים בתוכו
 הגיעה שעת התגלות לעמים, תחת
 האמונה כי הם נוצרו להיות מרמס
 לרגלי שליטים שלהם, הכפופים לשלי-
 טים זרים, נתגלה לפתע לעמים אלה
 כי הם מקור הכוח וביכלתם להשליט
 את רצונם. נפשם סלדה ממלכים בח-
 סד-אלוהים והבריטים. הם מעריצים

אמור מעתה: בניתוק מן המרחב ובניגוד לעמיו נוכל מפעם לפעם לזכות בחסד של מתן שירותים למע-צמות זרות, תמורת תשלום בסתר בעד כל שירות. ברית לא תיכרת עמנו. ערו-בות לבטחוננו לא נשיג. התוצאה תהיה הפוכה: כל מעצמה — במידה שתא-מין בניסוחנו: אנחנו או הם — תבחר בהם להתקשרות קבועה. ומכיון שרבים יהיו המחזרים, יעלה מחירם; ומחירנו ילך ויפתח, כי אנו מנסים לפעול בניגוד לכיוון ההתפתחות החו-קית במרחב.

בקנה אחד

המדיניות היחידה המסוגלת לפתור את בעיותינו היסודיות לטווח ארוך היא — בנסיון להעלות בקנה אחד את עניינינו הלאומיים עם ענייניהן של האומות האחרות במרחב. ההכרה כי אין אנו זרים פה ואין אנו ראש-גשר לכוחות שמחוץ לאיזור, חייבת להדריך אותנו בקביעת עקרונות מדיניותנו. אנגלים באו והלכו. צרפתים היו ונסגרו. אמריקאים ניסו לתקוע יתד והוא נע-קר. להם יש לאן לסגת. לנו אין. כי אנחנו חלק מן המרחב ואין מקום אחר בעולם אשר אליו נרצה ונוכל ללכת. וכמונו — כל עמי האיזור. יהיה כוחנו הצבאי אשר יהיה; אף אם נקבל את מיטב הנשק חינם — את העובדות הדימוגרפיות של המרחב לא נוכל לש-נות. הם יחיו לצדנו; אנו נחיה ונת-פתח בשכנותם.

בהם ובנו תלוי הדבר אם נחיה תוך הקוּת־דם הדדית בלתי-פוסקת או מתוך יחסים של עזרה הדדית. באפש-

סיכוייה של ברירה

המדיניות הרשמית של ישראל — ובנקודה זו מאוחדות מפלגות שב-שלטון עם מפלגות שבאופוזיציה — רואה את ההתפתחות בשמחה לאיד — אידן של מעצמות המע-רב, שלא שעו לאזהרותיה. והיא עושה נסיונות מחודשים לבקרים לשכ-נע מעצמות אלו כי אין טוב להן אלא לכרות ברית-חיים ומוות עם ישראל. היא לוחשת באזניהן וצועקת בראש-חוצות:

לעומת מדינות-ערב, הידועות-הפי-כות, משטרנו יציב ואיתן — האין זה מחויב המציאות שאנו נשמש נושא הידידות של המערב הדמוקרטי?

וכלום לא יהיה בזה מן התבונה אם המעצמות האדירות לא תסמוכנה על תעלת-סואץ וצינור-הנפט הטרַאנס-ערבי, הנתונים בידיים לא בטוחות, ותעדפנה עליהם צינור-נפט שיונת מאילת לחיפה?

רעיונות אלה — „אנחנו במקום הערבים“ — מוצאים למכירה יום-יום על-ידי מדינאי ישראל, אלא שאין קופץ לקנות אותם. אף כי מנוסחים הם ברצינות, אין איש בר-דעת שיתחס אליהם ברצינות.

אם תעמוד הברירה כפי שנוסחה על-ידי מדינאינו — „אנחנו או הם“ — תמיד תהיה הבחירה לרעתנו. כי בתקו-פה שבה פועל נשק בין-יבשתי יש ערך למרחב אך לא לפינה שבו, גם אם ישרור בה סדר למופת. ואין שום עורק שנציע יכול לבוא במקום הסואץ, לא בעתות שלום ולא בימי מלחמה.

המצטיינת בקנאות דתית, מסתגר אויב המסופך לעצם שאיפת החופש, והמנוגד לענייניהם החיוניים של המוני-אדם למן קובלנקה ועד מעבר לבגדאד.

אין זו גזירה שהמהפכה הגדולה המתחוללת במרחב תיעצר בראשית דרכה. השתחררות מעול זרים היא אך צעד ראשון במלחמתם של עמים משו-עבדים לחופש ולמיצוי הכוחות הגנוזים בתוכם. אחריו מן הדין שיבוא שינוי מהותי בחלוקת הנכסים הלאומיים, שהצטברו במשך דורות רבים בידיים מועטות ביותר.

אנו נוכל להתסיס את העמים ול-סייע בידם בצעדיהם הבאים, אך אם נהיה עמם גם בשלב הראשון, אם נתמוך במאווייהם ונעזור להם במל-חמתם.

אם נוסיף להתחבר עם כוחות השיעבוד הזרים ולתמוך בצעדיהם הגלויים והמוסווים נגד המדינות השכ-נות, אין ספק שניחשב אבר זר, שותף לפשע ההשתלטות האימפריאליסטית. במקרה זה תהיינה הכרזות קולניות על "ידנו המושטת לשלום" גרועות ממלי-צות שדופות. הן תהיינה בעיני העמים הסובבים אותנו הוכחה לשיטה של מרמה וצביעות, המבקשת להאחז את עיני הבריות ולהסוות את כוונותינו האמיתיות.

תמיכה עקבית במלחמת ההתעצמות של עמי המרחב, לעומת זה, תניח את היסוד להבנה בינינו ובינם, אשר בוא תבוא לתועלת שני הצדדים.

רות הראשונה טמונה סכנת ההשתע-דות של כולנו לסוחריי-נשק ממזרח וממערב. הדרך השניה מבטיחה עצמ-אות ושגשוג לכל העמים.

זו הברירה האמיתית העומדת בפני המרחב, והבחירה איננה בידי מעצמות זרות אלא בידינו-אנו, עמי האיזור. קודם-כל חייבים אנחנו להחליט כמה אנו בוחרים. כי אין אומה יכולה לבוא בתביעות אל זולתה בטרם תתבע מעצמה.

תנאי ראשון:

מצד זה של המתרס

ישנה דרך נוחה להתחמקות מן הצורך במתן תשובה ברורה. היא מנו-סחת בצורת הנחה ושאלה: נניח, שכו-לנו מסכימים וכולנו רוצים בשותפות עם עמי המרחב; איך נשיג את הסכ-מתם?

ודאי, בדרך של התחמקות לא נשיג דבר ולא נשכנע איש. כדי להשיג זאת, יש צורך לדבר ברורות ולא להביע הנחות משוערות. אם אנו מאמינים בהכרח ובאפשרות של יצירת שותפות-עמים גדולה, על בסיס של היות כל עם ועם שורר בביתו — נמצא את הדר-כים ללבותיהם ומוחותיהם של שאר יושבי המרחב.

אם נהיה מאוחדים בשאיפה היסו-דית, נשפיל לתבין ולהסביר כי בתוך הים הגועש באיזור פועלים כוחות שו-נים, מהם מקרבים ומהם מרחיקים. כי תחת מסווה של מליצה לאומנית,